

“L'Empordà és essencialment un paisatge”

Cals, un dels impulsors dels Debats Costa Brava, creu que s'han fet coses bé però que hi ha marge de millora en qualitat
Entreveu canvis del model turístic, dins d'un nou context econòmic variant i inestable

“L'Empordà és essencialment un paisatge” Foto: MANEL LLADÓ.

El lloguer turístic de segones residències és una competència nova per als hotelers tradicionals, que s'hi hauran d'adaptar

Les altes taxes d'atur ens acompanyaran encara tota la resta d'aquesta dècada, fins a veure dades similars a les del 2007

Avui encara hi ha punts de litoral sumits en la deixadesa o sense aprofitar el potencial com a miradors

Joan Cals (Corçà, 1947) enfila la recta final de la seva carrera com a catedràtic d'economia a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) sense perdre de vista la recerca, la consultoria i el suport a projectes que conciliïn el desenvolupament de l'activitat turística amb la sostenibilitat i la preservació del paisatge de les comarques gironines i, especialment, l'Empordanet que continua trepitjant habitualment des de la Bisbal. Als setanta va ser una de les persones que es van activar per posar fre al turisme i l'urbanisme depredadors que amenaçaven el litoral gironí, una mobilització que va desembocar en el primer Debat Costa Brava, el 1976. I tres dècades després en la reflexió el 2004, es va encarregar de l'apartat de conclusions.

Quan va començar a enfocar la seva carrera com a economista

cap a l'àmbit de l'empresa i l'activitat turística?

Sóc fill del Baix Empordà i per motius familiars coneixia molts dels primers negocis turístics des de la dècada del 1950. El meu pare i el meu oncle es dedicaven a la distribució d'oli i, també, de vi. Entre l'Estartit i Sant Feliu de Guíxols havia entrat en moltes cuines. Fruit d'aquestes vivències, tenia coneixences entre els empresaris. I per aquest motiu em vaig plantejar fer la tesi doctoral sobre l'hoteleria tradicional de la Costa Brava en el context d'una política de turisme de masses.

Per tant, també és una veu autoritzada per jutjar l'evolució de la zona abans i després de l'arribada del turisme...

Totes les zones amb un turisme massiu s'han transformat molt. Hi ha zones totalment desconegudes respecte a com eren anteriorment. I no parlo de la dècada de 1970, que moltes poblacions de la Costa Brava ja havien canviat molt, sinó respecte als anys 50, quan era un infant.

Quina diagnosi en pot fer?

Havent conegut altres zones costaneres que viuen de l'activitat turística, i no pas perquè vulgui infondre una visió optimista, sinó perquè ho crec, puc dir que la transformació en una part de la Costa Brava, i no dic en tota, ha estat una mica menys agressiva que en altres llocs de la Mediterrània occidental. I és que evidentment no es pot comparar el que ha passat a Lloret amb poblacions com ara Cadaqués o el Port de la Selva. Però tampoc ens hem deslliurat dels fenòmens de la massificació i l'excés d'urbanització.

Com valora l'impacte que va suposar el Debat Costa Brava als anys 70?

Aquella idea o iniciativa va sorgir perquè ens adonàvem que, ja no només pels valors imperants, sinó per criteris econòmics, no anàvem ben encaminats. Hi havia la voluntat d'aportar idees i projectes perquè l'evolució necessària no passés exclusivament per la degradació. I ens proposàvem salvar, o més ben dit, preservar espais naturals, amb la creació de parcs naturals al llarg de tot el litoral.

Més o menys s'han acabat protegint la majoria d'espais que van posar sobre la taula.

Sí, però un altre aspecte és la gestió del paisatge. L'Empordà és essencialment un paisatge, natural, però també humà. Un actiu de primer ordre i la base per aguantar un turisme sostenible, però el paisatge té molta complexitat. Hi influeix molt l'activitat agrícola, entre altres factors i agents. Jo diria que s'han preservat de la urbanització determinats espais, però una altra cosa és considerar que el paisatge manté una certa qualitat estètica.

L'impuls als camins de ronda en els llistats de patrimoni universal de la Unesco...

Tindria un gran valor, d'interès turístic i econòmic. La feina feta pels Amics de la Unesco és especialment meritòria, perquè fa molts d'anys que hi batallen. La marca Costa Brava no és una cosa de fa quatre dies. Té més de cent anys. I avui encara hi ha punts de litoral sumits en la deixadesa o sense aprofitar el seu potencial com a miradors magnífics.

Quines altres mancances es podrien resoldre?

Entre les conclusions del Debat Costa Brava, al 2004, es parlava de la necessitat d'un esforç de llarg abast per fer ciutat i per millorar la qualitat de vida urbana. També de fomentar itineraris de penetració a peu o en bicicleta entre el litoral i l'interior. Més enllà del traçat de la via del Carrilet i algun tram aïllat, encara es podria fer molt més per dotar aquest territori d'itineraris ciclistes, sobretot en les zones més planeres.

I a escala empresarial?

Igual com passa en altres zones de platja, a la Costa Brava hi ha molta gent que no pernocta en hotels o segones residències, que només s'hi apropa una estona els caps de setmana, festius o en període estival per passar-hi el dia i anar a la platja. Gent d'Olot, per exemple, que es desplaça a la zona de Roses. O de Girona, cap a Sant Feliu i la vall d'Aro. Vuit hores de platja ininterrompudes es poden fer molt llargues i dures. A banda dels bars i restaurants, hi ha marge per a una oferta més àmplia de serveis.

En quin sentit?

Bàsicament, serveis d'acollida als visitants, activitats diverses, sense arribar a caure en el model d'un parc temàtic. Els càmpings, per exemple, disposen d'àrees d'esbarjo i serveis que es podrien posar a disposició de les persones que estan de pas.

Creu que es va apostar massa per la construcció de segones residències i poc per les places hoteleres?

Segurament hauria anat bé una política més restrictiva pel que fa a les segones residències. I li hauria anat bé a l'hostaleria, que té un millor impacte econòmic en la creació i manteniment de llocs de treball a mitjà i llarg termini. L'ús de moltes residències secundàries és escàs. No només aquí, sinó arreu. Per a moltes empreses del sector turístic la temporada continua sent curta. Mirant enrere, Palafrugell, Palamós, Sant Feliu o, fins i tot, Platja d'Aro, podrien tenir més hotels.

I mirant endavant? Què s'hi pot fer?

Estem davant d'un canvi d'escenari, amb l'impacte dels nous operadors en el lloguer de segones residències, siguin apartaments o cases. És una nova competència per als hotelers tradicionals, que s'hi hauran de saber adaptar. I alguns ja ho fan: les noves tecnologies permeten comercialitzar serveis hotelers d'una manera més flexible que fins ara. En les grans ciutats ja s'ofereixen habitacions per hores. És un canvi quantitativament poc important fins ara, però que qualitativament apunta en una nova direcció.

A Barcelona, el fenomen dels pisos turístics ha obert un nou debat sobre la saturació.

La liberalització i la competència estimulen l'eficiència, però hi ha altres aspectes a valorar. S'ha d'aclarir tota la vessant impositiva i la normativa laboral, a més de donar una seguretat al client que el que es publiqui sigui seriós i respongui a la realitat. La Unió Europea ha començat a dir coses al respecte.

Comencen a sentir-se veus d'una segona bombolla immobiliària en segons quins llocs, alimentada pel fenomen.

Pot passar. És un dels riscos que hi ha amb els tipus d'interès baixos actuals, per l'escassa rendibilitat dels estalvis al banc i els mateixos inversors, que accedeixen a hipoteques avantatjoses.

Com veu la situació macroeconòmica. La recuperació, finalment, serà sòlida?

Fa cap a dos anys que l'activitat econòmica té dinamisme, i des de moltes variables es pot parlar de normalització. Una altra cosa, però, serà reabsorbir els elevats nivells de desocupació que hi ha. Crec que les altes taxes d'atur encara ens acompanyaran tota la resta d'aquesta dècada, fins que puguem tornar a veure dades similars a les que hi havia el 2007.

Recuperació a mitges?

Qualitativament s'observa un altre impacte, i és que palpem una nova realitat de precarietat, inseguretat i predomini dels llocs de treball de poca qualificació. Les coses no tornaran a ser com abans, perquè tota l'economia mundial ha entrat en una nova època, i això donaria per a moltes entrevistes més.

Com va la docència universitària a la UAB?

Hi vaig començar la tardor del 1973 i encara hi sóc, amb diferents responsabilitats i impartint matèries econòmiques en diverses facultats. Aquest serà el meu darrer curs, abans de la jubilació.

Hi continuarà?

Una cosa és que finalitzi la meua situació com a catedràtic ordinari, però m'agradaria seguir fent alguna

docència, a més de continuar l'activitat de recerca, les publicacions i la realització de noves aportacions a través del meu web personal.

Després d'implicar-se en nombroses iniciatives, una de les darreres és la col·laboració amb la Fundació Jordi Comas.

Vaig conèixer Jordi Comas a començaments de la dècada de 1970 i quan em van proposar incorporar-me al patronat, de seguida ho vaig acceptar. Aquest any ja està en ple funcionament, i la setmana vinent, per exemple, tindrem el cuiner Joan Roca explicant-nos els secrets del Cellar, i a l'octubre, el biòleg Ramon Folch oferirà la seva visió sobre el turisme i la necessitat de sumar sense restar. La cloenda del curs la farem a Girona el 28 d'octubre, amb una jornada de reflexió sobre el fet turístic que aquest any se centrarà en les noves tendències del turisme de vacances, tant pel que fa a l'oferta com a la demanda.

Publicat a:

-El Punt Avui. Comarques Gironines 11-09-2016 Pàgina 14

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/economia/article/18-economia/1002816-llemporda-es-essencialment-un-paisatger.html>